

Lääkärinlausunto-ohje: Psykiatristen terveystietojen toimittaminen puolustusvoimille kutsuntaikäisistä asevelvollisista

Puolustusvoimat tarvitsevat tietoja, joilla on merkitystä asevelvollisen palveluskelpoisuuden arvioimisen tai palveluksen järjestämisen kannalta. Sekä oma että muiden turvallisuus on ensisijaista asevelvollisuuden suorittamisen aikana; kaikki aseellista varusmiespalvelusta suorittavat käsittelevät aseita. Asevelvollisuuslain (Asevelvollisuuslaki 28.12.2007/1438 96 §) perusteella mielenterveyspalveluja antavien tahojen tulee antaa palveluskelpoisuuden arvioimisen tai palveluksen järjestämisen kannalta merkitykselliset tiedot hoidossa olevien tai olleiden asevelvollisten kohdalla. Tiedot tarvitaan sekä varusmies- että siviilipalveluksen kohdalla.

Puolustusvoimien aluetoimistot lähettävät alueensa psykiatrisille hoitotahoille henkilötiedot kutsuntaan tulevista alueen miehistä. Henkilöistä, joilla ei ole/ ole ollut hoitokontaktia tai ei ole palvelusturvallisuutta vaarantavia tai palveluksen järjestämiseen vaikuttavia tekijöitä, ei tule toimittaa mitään tietoja.

Tilanteissa, joissa hoitotaholla on puolustusvoimien kannalta merkityksellisiä tietoja asevelvollisesta, laatii lääkäri lyhyen lausunnon, joka sisältää kyseiset tiedot, kuten todetun sairauden ICD-10-diagnoosikoodeineen ja psyykenlääkityksen. Lääkärin tulee esittää lausunnossaan palveluskelpoisuusluokkaa. Lausunnon laatimisesta on informoitava potilasta ja se pyritään laatimaan yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Lausuntoja puolustusvoimissa käsittelevät henkilöt ovat salassapitovelvollisia.

Varsinainen palveluskelpoisuusluokitus tehdään kutsuntatarkastuksessa, jossa kutsuntalääkäri (terveyskeskuslääkäri) tekee käytettävissä olevien terveystietojen ja tekemänsä tarkastuksen perusteella ehdotuksen asevelvollisen palveluskelpoisuusluokaksi kutsuntalautakunnalle, joka päättää asiasta.

Terveystietojen perusteella esitettävät palveluskelpoisuusluokat (A- ja B-luokissa palvelus alkaa suunnitellusti, E-luokassa palvelus siirtyy terveydellisistä syistä ja C-luokassa asevelvollinen vapautetaan rauhanajan palveluksesta):

A-luokassa tutkittava on terve ja soveltuu taistelijan tehtäviin.

B-luokassa on terveydellisiä rajoitteita, ei suositella käytettäväksi mielenterveyshäiriöiden yhteydessä kutsuntavaiheessa.

E-luokassa asevelvollisuus siirretään 1-3 vuotta eteenpäin tutkimuksia, hoitoa ja seurantaa varten.

C-luokassa tutkittava vapautetaan rauhanajan palveluksesta.

Esimerkkejä palveluskelpoisuusluokitusperiaatteista:

- Psykoottinen oireilu (ajankohtaisesti tai anamnestisesti) **C-luokka**
- Kaksisuuntainen mielialahäiriö (ajankohtaisesti tai anamnestisesti) **C-luokka**
- Epäily kaksisuuntaisesta mielialahäiriöstä **E-luokka**
- Ajankohtainen ensimmäinen masennusjakso ilman itsetuhoajatuksia **E-luokka**
- Uusiutuva vakava masennus **C-luokka**
- Elämänaikainen yksittäinenkin vakava itsetuhoyrkimys **C-luokka**
- Elämänaikaisesti itsetuhoisia ajatuksia (edellyttävät selvittelyä) **E-luokka**
- Haitallinen minkä tahansa päihteen käyttö **E- tai C-luokka**
- Päihderiippuvuus **C-luokka**
- Toimintakykyä selvästi alentava tai jatkuvaa stimulanttihoitoa vaativa ADHD **C-luokka**
- Epäsosiaalinen tai epävakaa persoonallisuushäiriö **C-luokka**
- Aggressiivinen/uhkaava käytös tai huono impulssikontrolli **E- tai C-luokka**

- Sopeutumishäiriöt ajankohtaisen toimintakyvyn perusteella **A, B, E tai C**
- Ahdistuneisuushäiriöt lääkitsemättömänä toimintakyvyn perusteella **A, B, E tai C**

Psykyklääkehoito palveluksen aikana tulee olla tiedossa, palveluskelpoisuusluokka tulee arvioida huolellisesti ja lääkityksen seurannan tulee olla järjestetty. Pääsääntöisesti varusmies ei käytä mitään psykyklääkehoitoa. E – luokituksen määrääjän tulee olla riittävän pitkä (vuodesta kolmeen vuoteen), toistuvia E-luokituksia ei suositella.

Lisätietoja:

Terveystarkastusohje (TTO 2012) www.sotilaslaaketieteenkeskus.fi ja www.terveysportti.fi

Menettelytapaohje www.sotilaslaaketieteenkeskus.fi

Asevelvollisuuslaki löytyy verkko-osoitteesta www.finlex.fi